

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
ของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
PUBLIC PARTICIPATION IN SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT
OF THUNG SONG MUNICIPALITY NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, สุภากาญจน์ ชัยฤกษ์
Sitthipong Sitthiphataraprabha, Apinyar Chatchorfa, Supakarn Chairerg
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
Corresponding Author E-mail: samreungrachawang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการมีส่วนร่วม และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองทุ่งสงมีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น การส่งเสริมความร่วมมือ และการเสริมสร้างอำนาจประชาชน ขณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ การร่วมตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ 1. ประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะวัยรุ่นและวัยทำงาน ขาดความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่น 2. ประชาชนบางส่วนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสิทธิของตนในการมีส่วนร่วม และ 3. ข้อเสนอต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การปรับปรุงช่องทางการสื่อสาร เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสิทธิและบทบาทของประชาชน และการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน; นโยบายสาธารณะ; เทศบาลเมืองทุ่งสง

Abstract

This research aimed to study public participation, participation processes, and obstacles to local development in Thung Song Municipality, Nakhon Si Thammarat Province. A qualitative research approach was employed, utilizing in-depth interviews with 15 key informants and content analysis for data interpretation.

The findings revealed that Thung Song Municipality has clear strategies to promote public participation, including information dissemination, public opinion hearings, fostering cooperation, and empowering citizens. Meanwhile, public participation was evident in four key aspects: decision-making, implementation, benefit-sharing, and monitoring and evaluation. However, key obstacles were identified: (1) certain demographic groups, particularly youth and working-age individuals, exhibited low engagement in local development; (2) some citizens lacked awareness of their roles and rights in participation; and (3) doubts about information disseminated through various channels led to misunderstandings about development processes. The study highlights that public participation is crucial for sustainable local development. Enhancing communication channels, raising awareness of civic roles and responsibilities, and creating incentives for younger generations to engage in local affairs will contribute to more effective governance. Such efforts will ensure that local development aligns with community needs and fosters long-term sustainability.

Keyword: Public Participation; Sustainable Local Development; Public Policy; Thung Song Municipality

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เนื่องจากช่วยให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสะท้อนถึงหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 78 จะกำหนดให้รัฐส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (iLaw, 2017)

แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ

ปัญหาหลักที่พบในเทศบาลเมืองทุ่งสง คือ ประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะวัยรุ่นและวัยทำงาน ขาดความสนใจและไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจเกิดจากการรับรู้ที่จำกัดเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง การขาดแรงจูงใจหรือความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการบริหารของหน่วยงานท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังพบว่าช่องทางการสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาและการดำเนินงานของเทศบาล (กฤษณี น้อยกร, 2566) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีการศึกษาหลายชิ้นที่กล่าวถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น เช่น งานวิจัยของ Cohen & Uphoff (1980) ที่อธิบายระดับของการมีส่วนร่วมใน 4 มิติ ได้แก่ การร่วมคิด การร่วมทำ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมตรวจสอบ รวมถึงงานวิจัยของเอกราช ศรีแพน และคณะ (2560) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาเฉพาะที่เน้นวิเคราะห์ปัจจัยเชิงลึกที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจสูง การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยเน้นวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการที่ใช้ และปัญหาอุปสรรคที่ต้องแก้ไข เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองทุ่งสงในเชิงลึก โดยพิจารณาปัจจัยที่เอื้อต่อและขัดขวางการมีส่วนร่วม ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีบทบาทในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยเก็บข้อมูลจากตำรา บทความทางวิชาการ วารสารสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่งและข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อนำมาเป็นการรอบความคิดในการวิจัย และ 2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็น โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน จำนวน 15 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองทุ่งสง สมาชิกสภาเทศบาลเมืองทุ่งสง ปลัดเทศบาลเมืองทุ่งสง ผู้อำนวยการหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ ประธานชุมชน ประธานคณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสง ประชาชนตัวแทนกลุ่มอาชีพในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะประชากรที่ต้องศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2565) เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน ได้แก่ 1. นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง จำนวน 1 คน 2. สมาชิกสภาเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 2 คน 3. ปลัดเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 1 คน 4. ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ จำนวน 1 คน 5. เจ้าหน้าที่กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ จำนวน 1 คน 6. ประธานชุมชนย่านการค้า จำนวน 1 คน 7. ประธานชุมชนยุทธศาสตร์ จำนวน 1 คน 8. ประธานชุมชนบ้านในหวัง จำนวน 1 คน 9. ประธานคณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรม จำนวน 1 คน 10. ประชาชนกลุ่มอาชีพค้าขาย จำนวน 1 คน 11. ประชาชนกลุ่มอาชีพนักเรียน นักศึกษา จำนวน 1 คน 12. ประชาชนกลุ่มอาชีพข้าราชการ จำนวน 1 คน 13. ประชาชนกลุ่มอาชีพเกษตรกร จำนวน 1 คน 14. ประชาชนตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์ประเภทนี้เป็นกระบวนการที่ใช้คำถามและแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน ผู้สัมภาษณ์จะใช้ชุดคำถามเดียวกันกับทุกคนเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีการบันทึกไว้ก่อนแล้วโดยผู้อื่น ข้อมูลที่นำมาใช้

ประกอบการวิจัย ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารทางราชการของเทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลอย่างถูกต้อง

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ โดยเลือกใช้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งกำหนดชุดคำถามล่วงหน้าอย่างชัดเจน และใช้ คำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์เชิงปริมาณได้อย่างเป็นระบบการสัมภาษณ์จะดำเนินไปตามแนวทางที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มคำถามนอกเหนือจากที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกพร้อมกับการบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ แนวทางการเก็บข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของวิโรจน์ ก่อสกุล (2565) ซึ่งระบุว่า การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างช่วยให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดอคติในการเก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

5.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้อรรถาธิบายถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของข้อมูลก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

5.4 นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อสรุปผลการวิจัยและเพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง กระบวนการการขึ้นตอนมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง และปัญหาและอุปสรรคของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนามได้ดังนี้

การวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ

สังคม การเมือง ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองมา
ยิ่งขึ้น มีการติดตาม รับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้
การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์การให้บริการประชาชน โดยไม่หวังผลตอบแทน
และมีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560
ซึ่งสอดคล้องกับการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่และอำนาจดูแลและ
จัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชน และเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการแก้ไขปัญหาและความต้องการต่าง ๆ แก้ไขได้อย่างตรงจุดและทันที่มากที่สุด
ตามที่กำหนดไว้ในการจัดตั้ง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง
ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 และ
การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับท้องถิ่น
และระดับชาติ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานการพัฒนา ร่วมคิด
ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาร่วมกัน การกำหนดนโยบายและการจัดสรรผลประโยชน์ของ
ประชาชนในพื้นที่ร่วมกัน เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น การรับรู้เรียนรู้ร่วม
ในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมที่สำคัญ และเข้าร่วมการตรวจสอบผลปฏิบัติงาน
ในขั้นตอนการจัดทำแผน ขั้นตอนการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ ขั้นตอนการติดตาม
และการประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความ
เหมาะสม ตามกฎหมายและระเบียบกำหนดไว้ชัดเจนในขั้นตอนต่าง ๆ เสนอแนวทางแก้ไข
ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เป็นประโยชน์การพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุม
ปัญหา เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความสุข การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพมาก
ที่สุดการวิจัยภาคสนาม สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมือง
ทุ่งสง ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีแนวทาง
ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

1. ให้ข้อมูลข่าวสาร
 2. รับฟังความคิดเห็น
 3. สนับสนุนการมีส่วนร่วม
 4. สร้างความร่วมมือ
 5. เสริมสร้างอำนาจประชาชน
-

จากตารางที่ 1 พบว่า 1. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชน ตามช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ทั้งป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ เสียงตามสายในชุมชน ทางสื่อออนไลน์ทั้ง Facebook และ Line OA เป็นต้น 2. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เทศบาลเมืองทุ่งสง ได้มีแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองทุ่งสง โดยการจัดประชุมประชาคมทั้ง 22 ชุมชน และ มีการเชิญตัวแทนจากชุมชนทั้ง 22 มาประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนกันอีกระดับหนึ่ง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอปัญหาความต้องการของตนเอง ของชุมชน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเมืองต่อไป รวมทั้งยังเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น สายตรงนายก นายกพบปะประชาชน การเขียนคำร้อง การแจ้งข้อมูลผ่านเว็บไซต์หรือผ่านระบบออนไลน์อื่น ๆ 3. การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เทศบาลเมืองทุ่งสง มีแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมเวทีประชาคม รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการให้มีการพัฒนาและบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเทศบาลเมืองทุ่งสงจะได้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและตรงจุด 4. การสร้างความร่วมมือกับประชาชน เทศบาลเมืองทุ่งสง ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะเล็งเห็นว่าถ้าประชาชนให้ความร่วมมือจะส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมีมากขึ้นด้วย จึงมีการสร้างความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การระดมความคิดเห็น การลงเยี่ยมของผู้บริหาร สมาชิกสภา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองทุ่งสงได้อย่างใกล้ชิด 5. การเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน เทศบาลเมืองทุ่งสง มีแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการมีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลเมืองทุ่งสง รวมทั้งเทศบาลเมืองทุ่งสงยังสร้างการตระหนักรู้ให้กับประชาชนว่า การพัฒนาท้องถิ่นหรือการพัฒนาเมืองทุ่งสง เป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองทุ่งสงกับประชาชนเจ้าของพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสง ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองทุ่งสง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละด้านดังนี้ 1. ด้านการมีส่วนร่วม

ในการตัดสินใจ เทศบาลเมืองทุ่งสง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการให้ข้อมูล ปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นำการจัดทำโครงการและกระบวนการทำเวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนร่วมกันตัดสินใจและเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้วจะนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เทศบาลเมืองทุ่งสง เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในลักษณะของกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มรักษาดินธรรม กลุ่มเด็กเยาวชน เพื่อให้ทุกกลุ่มได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีเทศบาลเมืองทุ่งสงสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทั้งในการฝึกอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียนความสำเร็จ เป็นต้น 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อเทศบาลเมืองทุ่งสง ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ต้น ส่งผลให้ประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่างได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น การมีสุขภาพดี เศรษฐกิจดี สังคมดี เป็นต้น และเมื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบดี ย่อมนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นจะต้องมีการติดตามประเมินผลเพื่อให้รู้ว่าการดำเนินงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ หรือ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่ได้ ดังนั้น เทศบาลเมืองทุ่งสงจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลทั้งในรูปของการเป็นคณะกรรมการร่วม การให้ข้อมูลผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ รวมทั้งการถอดบทเรียนถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการดำเนินงาน เพื่อจะได้นำผลการประเมินผลไปปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นในปีงบประมาณต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสง ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนวัยรุ่นและวัยทำงาน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นวัยผู้สูงอายุและเป็นกลุ่มคนเดิม ๆ 2. ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของตนเองในการพัฒนาตนเอง ยังมีความรู้สึกว่าการพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองทุ่งสงเท่านั้น 3. ประชาชนบางส่วนมีข้อสงสัยต่อข้อมูลข่าวสารที่ทางเทศบาลเมืองทุ่งสงนำเสนอผ่านช่องทางต่าง ๆ แต่ไม่มีการสอบถามข้อเท็จจริงเพื่อความกระจ่าง อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อการดำเนินงานหรือการพัฒนาเมืองได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นผ่านช่องทางทั้งดั้งเดิมและสมัยใหม่ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดของ Allyn & John (1957) ที่ระบุว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง การเข้าถึงข้อมูลอย่างทั่วถึงช่วยสร้างความรู้และยอมรับ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพในระดับชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) และ งานวิจัยของ William (1974) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกราช ศรีแพน และคณะ (2560) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบล กุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยพบว่าควรเสริมสร้างให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

3. การพัฒนาท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายและโครงการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ซึ่งมักมองว่าการพัฒนาเมืองเป็นหน้าที่ของเทศบาล หรือปล่อยให้เป็นการกิจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมเป็นประจำ การขาดการมีส่วนร่วมจากประชากรทุกช่วงวัยอาจส่งผลให้แผนพัฒนาไม่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของชุมชน อีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองในการพัฒนาท้องถิ่น หลายคนยังไม่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ขณะเดียวกัน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลก็เป็นอีกปัจจัยที่กระทบต่อความร่วมมือ แม้ว่าจะมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ แต่ประชาชนบางส่วนยังมีข้อสงสัยหรือไม่มั่นใจในความถูกต้องของข้อมูล ทว่ากลับไม่มีการสอบถามข้อเท็จจริงหรือค้นคว้าเพิ่มเติม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมือง เพื่อแก้ไขปัญหานี้ เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกช่วงวัย โดยให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพลเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล

ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างช่องทางสื่อสารที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้วยแนวทางเหล่านี้ การพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง แนวคิดนี้สอดคล้องกับวัชรินทร์ อินทพรหม (2557) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ การมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น การแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะ การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ทั้งหมดนี้ล้วนช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองทุ่งสง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นน้อยกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างตอบสนองความต้องการ แก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ประชาชนกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ต่างเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ดังนั้นเทศบาลเมืองทุ่งสง ต้องมีแนวทางการหรือการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น นอกจากนี้ต้องสร้างความตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดของตนเอง เพราะการพัฒนาท้องถิ่นไม่ใช่เป็นหน้าที่ขององค์กรภาครัฐเพียงองค์กรเดียว

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด ดังนั้นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่น ด้วยการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้สิทธิ์เลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลให้การ

ดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นและมีความยั่งยืนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลเมืองทุ่งสง ควรจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้ประชาชน โดยเฉพาะวัยรุ่น และวัยทำงานได้เข้ามาร่วมมากขึ้น โดยมีกิจกรรมอื่น ๆ สอดแทรก เช่น การให้ของที่ระลึกแก่ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคมท้องถิ่น หรือ การจัดทำเกียรติบัตรมอบให้เป็นต้น

2. เทศบาลเมืองทุ่งสง ควรจัดทำช่องทางในการติดต่อ สื่อสารและประสานงานกับประชาชน เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างเทศบาลเมืองทุ่งสงกับประชาชน ซึ่งอาจจะทำทั้งช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิมและช่องทางการสื่อสารแบบใหม่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เทศบาลเมืองทุ่งสง ผู้นำชุมชน ต้องสร้างการรับรู้ ความเป็นเจ้าของพื้นที่ให้ประชาชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความท้าทายในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองทุ่งสงภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองทุ่งสงด้วยทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หรือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3. ควรศึกษาศึกษาวิธีการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กฤษณี น้อยกร. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชรินทร์ อินทพรหม. (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 278-289.

- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2565). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาองค์การและนวัตกรรม ในองค์การ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกราช ศรีแพน และคณะ. (2560). *การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์)*. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- Allyn, B. & John, J. (1957). *Out Line of Local government of the United Kingdom*. London: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235.
- iLaw. (2017). *What can the 2017 Constitution allow us to participate in?*. Retrieved February 20, 2024, from <https://www.ilaw.or.th/articles/16655>
- William W. R. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Cornell University.